

lucionarnih tradicija kroz organizaciju proslava državnih praznika, ratnih obljetnica i javnih svečanosti tijekom 1970-ih i 1980-ih. Pritom koristi arhivske izvore Republičkog odbora SUBNOR-a i Općinskog odbora SUBNOR-a Sisak te lokalne tjedne novine Jedinstvo.

Zadnji je rad Anite Buhin (*Ne)uspjesi samoupravnog preobražaja kulture u općini Karlovac (1974-1990)* (409-429). Autorica problematizira samoupravnu interesnu zajednicu (SIZ) kulture općine Karlovac osnovanu u lipnju 1975. s ciljem provođenja kulturne politike na području općine. Rad se temelji na dokumentima iz fonda SIZ-a kulture općine Karlovac te izvještaja o događajima u kulturi iz Karlovačkog tjednika.

Broj je zaključen redovitim rubrikama *Ocjene i prikazi* (431-478) te *Znanstveni skupovi* (479-488) u kojem se nalaze izvještaj Danijele Duvnjak sa sekcije Moderne misleće žene: teme i izazovi istraživanja ženske povijesti u Hrvatskoj koja je održana na VI. kongresu hrvatskih povjesničara – Kultura održanog u Rijeci od 29. rujna do 2. listopada 2021. i izvještaj Matee Jurić sa znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem Pad Beograda 1521. godine i njegove posljedice za hrvatski povijesni prostor održanog na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu 22. studenoga 2021.

Ana Biočić

Croatia christiana periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 45, br. 87 (202 str.) – br. 88 (196 str.), Zagreb 2021.

Croatia Christiana periodica je časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji izlazi od 1977. godine. Tijekom 2021. objavljen je 45. svezak u dva broja, 87 i 88. Oba broja uredila je Ana Biočić, sveučilišna profesorica na Katedri crkvene povijesti Katoličko bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Časopis izdaje Katoličko bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

U 87. broju časopisa ukupno je objavljeno pet izvornih znanstvenih radova, tri pregledna rada i devet prikaza knjiga. Prvi rad napisao je Savo Marković pod naslovom *Samostan sv. Andrije u Baru (16. stoljeće)* (1-32). Marković je na temelju izvora i literature napravio analizu ženskog samostana sv. Andrije u 16. stoljeću razmatrajući njegov položaj i vanjski izgled te interijer samostanske crkve. Zatim je analizirao mogućnost postojanja stroge klauzure i starije crkve posvećene sv. Fabijanu. Potom je razmotrio način dopreme vode u samostan te iznio razmišljanja o tome kojem je redu ili staležu samostan pripadao. Rad je popraćen sa 16 slikovnih prikaza i tri transkribirana teksta u prilogu.

Saša Mrduljaš napisao je rad *Značaj prevjeravanja glavnine zahumsko-dukljanskog živilja iz katolicizma u pravoslavlje (13. – 14. stoljeće)* (33-52) u kojem je analizirao utjecaj religije na oblikovanje etničkih razlika na primjeru zahumsko-dukljanskog živilja. Iako prvotno katolički, zahumsko-dukljanski prostor postepeno je pravoslaviziran pod utjecajem srpske dinastije Nemanjića koja je u 12. stoljeću počela jačati, pri čemu nisu svi dijelovi analiziranog prostora bili jednako zahvaćeni. Osim toga, autor je u tekstu donio razmatranja i o dugoročnim posljedicama tih događaja uzevši u obzir i druge okolnosti iz kasnijih stoljeća.

Zdenko Dundović je u radu *Posjedi samostana benediktinki sv. Katarine u Zadru (16. stoljeće)* (53-88) na temelju neobjavljenih inventara posjeda iz 1599. i do sada objavljene literature ana-

lizirao prostorni položaj, veličinu, prihode i kolone s ciljem prikazivanja gospodarske snage ženskog benediktinskog samostana sv. Katarine u Zadru u 16. stoljeću. Dundović je uz različite aspekte samostanskih posjeda sv. Katarine posebno analizirao posjede u Diklu i Kožinu te na Ugljanu. Uz tekst autor je priredio i 10 slikovnih prikaza.

Povodom 150. godišnjice Prvog vatikanskog koncila Željko Tolić objavio je rad *Prvi vatikanski koncil u prigodi 150. godišnjice njegova završetka* (89–113) koji je podijelio u dva poglavlja. U prvom poglavlju Tolić se bavio događajima koji su prethodili Koncilu, poput dogme o Bezgrešnom začecu Blažene Djevice Marije i enciklike *Quanta cura*. U drugom dijelu rada autor donosi analizu rada samog Koncila s osvrtom na Starokatoličku crkvu koja je nastala kao rezultat neslaganja s odlukama Koncila.

Zatim slijedi Lovorka Čoralić koja se bavila problematikom duhovnih osoba u radu *Lasso al mio padre spirituale da Cattaro... Duhovne osobe iz Kotora u Mlecima prema oporučnim spisima hrvatskih iseljenika* (14. – 17. stoljeće) (115–124). Čoralić je na temelju bilježničkih oporuka i dosadašnjih historiografskih istraživanja analizirala vremenske okvire u kojima djeluju duhovne osobe iz Kotora u Mlecima, gdje žive i djeluju te koje su dužnosti obnašali.

Marija Pehar bavila se pitanjem odgojno-obrazovnog rada uršulinki u Varaždinu kroz 18. i 19. stoljeće u članku pod nazivom *Isusovci i suradnja s uršulinkama prema Prvoj samostanskoj kronici uršulinskog samostana u Varaždinu* (125–138). Pošto su uršulinke pridavale veliku pažnju odgojno-obrazovnom radu, autorica je na temelju Prve samostanske kronike uršulinskog samostana u Varaždinu analizirala njihovu ulogu u razvoju odgojno-obrazovnog rada u Varaždinu od 1703. do 1900. Osim toga, Pehar je utvrdila kako se isusovci, usprkos suradnji na drugim poljima, nisu miješali u odgojno-obrazovnu djelatnost uršulinki.

Potom slijedi rad pod nazivom *Pokrajinski sabor južnohrvatskih biskupija u Zadru 1579. godine* (139–163) što ga je napisao Zvezdan Strika. Autor u članku donosi analizu rada pokrajinskog sabora južnohrvatskih biskupa koji je sazvaio veronski biskup i vizitator Agostino Valier u samostanu sv. Krševana u Zadru oko 20. svibnja 1579.

Opatija sv. Jakova u Opatiji (165–176) je posljednji članak objavljen u ovom broju, a napisao ga je Marko Medved. Autor je na temelju arhivskih izvora i literature nastojao pružiti odgovore na različita pitanja vezana uz opatiju po kojoj je grad Opatija dobio ime. Nakon Medvedova članka slijede prikazi knjiga.

U 88. broju časopisa ukupno je objavljeno šest izvornih znanstvenih radova, po jedan pregledni i stručni rad te šest prikaza knjiga te dva prikaza zbornika radova i jedan prikaz časopisa. Naziv prvog rada je *Dimenzije dugoga trajanja crkve sv. Ivana na Birnju u Kaštel Lukšiću* (1276–2020) (1–19) koji je napisao Mladenko Domazet. Autor se u radu bavio crkvom sv. Ivana Krstitelja i štovanjem svečeva kulta koji na lokalitetu Biranj egzistira u kontinuitetu od prvog spomena 1276. pa sve do 2020., krajnje godine obuhvaćene istraživanjem. Autor je uz tekst priložio 14 fotografija koje prikazuju položaj i neka vanjska obilježja crkve te neke vjerske događaje vezane uz crkvu kroz 20. stoljeće.

Potom slijedi rad Ante Bećira *Crkvene institucije u srednjovjekovnoj praksi. Trogirski kanonici i gradske prilike u 14. stoljeću* (21–46). Bećir se u radu bavio djelovanjem trogirskih kanonika od 1300. do 1360. u kontekstu političkih sukoba između plemićkih frakcija Trogirske komune. S obzirom na dostupnost izvora autor se podrobnije posvetio analizi arhidakona Jakova Petrova koji je kao jedan od najuglednijih trogirskih plemića i crkvenih predstavnika imao važnu ulogu u frakcijskim sukobima.

Lovorka Čoralić priredila je rad *Lasso alla Scuola mia dei Schiavoni ... Trogirski iseljenici u Mlecima i hrvatska Bratovština sv. Jurja i Tripuna* (15. – 18. stoljeće) (47–55) u čijem su središtu

iseljenici iz Trogira u Mlecima s posebnim naglaskom na njihovo djelovanje u bratovštini sv. Jurja i Tripuna.

Prilog poznavanju arhivskog gradiva o zadarskom nadbiskupu Vicku Zmajeviću (1713–1745) (57–76) Zdenka Dundovića donosi prikaz arhivskog gradiva iz mletačke knjižnice Muzeja Correr s posebnim osvrtom na govor Vicka Zmajevića koji je održao prilikom preuzimanja službe zadarskog nadbiskupa pred Senatom te Zmajevićovo pismo Benediktu XIII. o potrebi osnivanja glagoljaškog samostana. Na kraju rada Dundović je priložio transkripte ova dva izvora.

O Matiji Mesiću i njegovu odnosu s češkim suvremenicima u radu pod nazivom *Još o Matiji Mesiću i Česima (deset pisama 1854–1878)* pisali su Marcel Černý i Marijan Šabić. Autori su objavili deset novih pisama koje je Mesić poslao Václavu Vladivoju Tomeku, Hermenegildu Jirečku i Konstantinu Jirečku. Radi o nadopuni Černýeve i Šabićeve knjige *Matija Mesić i češki i slovački suvremenici (pisma 1846–1875)* iz 2016.

Zatim slijedi Milenko Krešić koji je napisao rad *Nadbiskup Stadler i uređenje grkokatoličkog dušobrižništva u Bosni i Hercegovini (93–114)*. Krešić je u radu kroz osam poglavlja razmatrao ulogu Vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera i austrougarske administracije u rješavanju pitanja grkokatoličkog dušobrižništva od kraja 19. stoljeća do uređenja tog problema imenovanjem generalnog vikara za ovdašnje grkokatolike Josifa Žuka 1910. godine. Uz Stadlera, s crkvene strane u rješavanju ovog problema sudjelovali su i križevački biskup Julije Drohobeczky, banjalučki biskup Marijan Marković i lavovski nadbiskup grof Andrej Scheptyckij.

Tado Oršolić je u radu pod nazivom *Pokušaj eksproprijacije i obnova samostana sestara benediktinki i crkve sv. Marije u Zadru (1943–1970) (115–142)* analizirao aktivnosti vezane uz obnovu crkve i samostana benediktinki sv. Marije u Zadru koji su bili teško oštećeni prilikom savezničkog bombardiranja Zadra 1943./1944. Autor je u radu razmotrio razloge zbog kojih je obnova samostana trajala duže od bilo koje druge obnove kulturno-povijesnih objekata u Zadru, pri čemu je kao glavne probleme istaknuo nedostatak financija i političke okolnosti koje nisu išle u prilog samostanu i njegovoj obnovi.

Posljednji rad u 88. broju časopisa napisao je Josip Jagodar. Autor je rad pod nazivom *Kloštar kod Kobaša i kruničarsko društvo u Slavonskom Kobašu (143–166)* podijelio u dva dijela. Prvi dio rada bavi se pitanjem štovanja Majke Božje među stanovništvom na lokalitetu Kloštar. U drugom dijelu autor je prikazao rad Bratovštine Svete Krunice koja je osnovana u Kobašu 14. ožujka 1929., a djeluje sve do danas.

Marko Kolić

***Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 22, Slavonski Brod 2022., 380 str.**

U 22. svesku časopisa *Scrinia Slavonica* objavljeno je 11 znanstvenih radova, od čega je sedam radova kategorizirano kao izvorni znanstveni radovi, tri su pregledna i jedan stručni rad. Radovi tematiziraju različite teme slavonske povijesti od srednjega vijeka do suvremenog doba.

Broj započinje radom Petra Seletkovića, *Stefan Štiljanović – od kaštelana do despota i sveca (prvi dio)* (9–41). Autor na primjeru Stefana Štiljanovića, pripadnika srpske elite i kaštelana ugarskog velikaša Ladislava Móraea na njegovim slavonskim posjedima, prikazuje mogućno-